

Our da meis album rumantsch

Autor(en): **Gaudenz, Duri**

Objektyp: **Article**

Zeitschrift: **Annalas da la Societad Retorumantscha**

Band (Jahr): **86 (1973)**

PDF erstellt am: **30.06.2024**

Persistenter Link: <https://doi.org/10.5169/seals-230699>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Inhalten der Zeitschriften. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern.

Die auf der Plattform e-periodica veröffentlichten Dokumente stehen für nicht-kommerzielle Zwecke in Lehre und Forschung sowie für die private Nutzung frei zur Verfügung. Einzelne Dateien oder Ausdrucke aus diesem Angebot können zusammen mit diesen Nutzungsbedingungen und den korrekten Herkunftsbezeichnungen weitergegeben werden.

Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. Die systematische Speicherung von Teilen des elektronischen Angebots auf anderen Servern bedarf ebenfalls des schriftlichen Einverständnisses der Rechteinhaber.

Haftungsausschluss

Alle Angaben erfolgen ohne Gewähr für Vollständigkeit oder Richtigkeit. Es wird keine Haftung übernommen für Schäden durch die Verwendung von Informationen aus diesem Online-Angebot oder durch das Fehlen von Informationen. Dies gilt auch für Inhalte Dritter, die über dieses Angebot zugänglich sind.

Our da meis album rumantsch

Duri Gaudenz, Scuol

Chars lectuors,

Gnit ün mumaint cun mai, ch'eu As muoss ün cudesch cha Vus dal sgür nu varat amo mâ vis: meis album rumantsch! Ün album rumantsch!? Blers collecteschan fluors, quai sun ils botanicars; oters insects, quai sun ils entomologs; oters marcas da posta da vivaintas sorts e pajais, quai sun ils filatelists. Eu ramass cu paschiun plets rumantschs. In quant a meis hobi nun haja ingün nom. Eu nu sun neir bricha sulet chi ramass, lönch bricha. Eu pens cha daspö cha Robert de Planta ha ideà il Dicziunari rumantsch grischun, schi chi'd haja dat in blers chantunets da la rumantschia persunas chi'd han drizzà «albums rumantschs», chi s'han paschiunadas pel vierv singul, per möds da dir, per fuormas dialectalas. Spiglunzas e spiglunzs sun its suravia ils champs da nossa verva e, giò da quai chi's sgobaivan pel main da che, eira da conclüder chi chattaivan eir spias.

Fingià d'uffant sü Zernez faiv'eu surasèn, cha sch'eu giaiva aint in Runatsch be ün pêr chasas plü'n aint o sch'eu giaiva vi'n Via sura pro'ls Gross (sar Raduolf ans manaiva cul chavagl aint in prümaran a perchürar il muvel), schi là gnivan dovrats terms cha nus a chà nu dovraivan. Quai am daiva in ögl, anzi quai am faiva plaschair. Il rumantsch nu d'eira damaja üna chasa bell'e finida, ma ün bös-ch chi creschiva. Eu dudiva per exaimpel a dir: I vegnan *dalunga*, i's ston be amo *ruellar*. — Hoz haja *maschärà* tuottadi, ma gni nun esi gnanc'ün guot. — Vais senti hoz in daman il *sain da müers*? — Sar Burtel tuornaiva giò dal Fuorn culla pala sül güvè e'ns dumandaiva: Vais vis a passar il *sudrüm*, pareiva be ün bouda da glatscha. — Che *fuor* chi'd es stat hoz tuottadi! — Che *balouderun* chi'd es gnü da Paluorgia! — Cati, na *far iffias* als oters cun quella suonda! — Duri, piglia quaista chavogna; quai es la *s-chüerlada* per vus. — Quels han massa blers *cuffafs*, vezzarät chi nu va bain a glivrar. — Lura gniva

Pasqua culla *chamöngia*. — Paurs vaivan stuvü ir üna dumengia a *sgrippar* chavras. — Che *malgäda chi'd es* hoz fingià süllas vias, para be la mità da marz. — Co chi s'ha laschè aint da naiver, quai es sgüra già la *serrada*. — Gion, cuorra giò'n cuort pella *salvona!* — Pover Mattias, che fatscha *müscha* ch'el ha! — Va e lava't, cha tü est *üt baschüt!* — Eir seis frar es *schügl* precis sco el. — Pazina! Pazeista! Tira la teista! —

Quella jà a Zernez n'haja cumanzà a güzzar las uraglias. Quaists plets novs d'eiran per mai sco tuns in üna schaubgia, sco schlops da giaischla; dudir ün pled ch'eu nun avaiva amo mâ dudi, quai d'eira sco sch'eu pudess ir in viadi e vera mincha di ün nov toc d'üna cuntrada. Quaists plets laschaivan in mai improntas, fastizis, algords. Eu savess dir amo hoz precis il lö e la persuna ingio ch'eu n'ha dudi per la prüma jà quai e tschel pled per mai nov.

Eir ils *noms dal prävi* am faivan impreschiun. Quai nu d'eiran be noms. Quaists noms s'intretschaivan culla cuntrada. Üna cuntrada sainza nom nu füss statta gnanca la mità uschè bella. Eu m'aljord bain da quel davomezdi cha nus vain fat üna spassegiada cun sar magister Andris Filli e ch'eschan rivats sül plan da las Sblanzchaduoiras. Nus ans vain fermats tuots intuorn nos venerabel vegl magister e lura ans ha'l dit: «Guardai, quia eschan nus uossa sül plan da las Sblanzchaduoiras.» Quai nom paraiva a mai uschè güst, uschè evocativ, uschè adequat, ch'eu nun vess savü da'm figürar ün oter.

Quai eira Zernez. Quai eira mia infanzia. Üna tscherta disposiziun forsa iertada, ün tschert bsögn da tour in man il VIERV sco ch'inchün piglia in man ün topas o ün smaragd e til guarda da tuot las varts ed in differentas glüms. Nunesa, la lingua nun es be mez da comunicaziun. La lingua es vita. Ella es sang in nossas avainas. Ils singuls plets nu sun be ils quadrels chi in lur summa fan resultar la chasa. Els fladan il spiert dals tschientiners. Els palaintan istorgia. Els cussalvan misteris. Chi tils ha mâ inventats? Chi ha fuormà sco prüm il nom: Plej, Rastò, Sosa, Chafuatscha, Durezza?

Plü tard es gnü l'inscunter cul vierv scrit: Üna nouva funtana chi sgargugliaiva. Il vierv amo chod, culla tinta amo bletscha; lura eir il vierv petrifichà da tschientiners innan, il vierv sepuli suotaint uornas grössas da puolvra. Plaschair am faiva lura mincha jada, cur ch'eu dudiva ad inchün a pronunzchar ün da quaists monstrums ch'eu

avaiva inscuntrà aint ils cudeschs. Lura savaiv'eu: El viva amo! El nun es be plü crousla, be plü la scorza d'ün bös-ch schmarschi dalönch ed innan.

Eu n'ha lura fat eir il pass suroura als cunfins da meis char e vegl Zernez. Cusü d'eiran il Puters, cugiò ils Valladers, vidvart il Fuorn ils Jauers e dadour munts lura ils Tschilovers, üna granda multifarietà da clings e da suns e l'istess üna unità; ramma chi s'inscuntra in l'istess metagl, chi's nudrescha da las istessas ragischs. Il bös-ch es adüna quel.

Ün'impreschiun stabla m'ha fat il *professer Gangale*. Nus eiran in üna stüva, üna stüva sainza bellezza. Diversas persunas intuorn üna maisa vöda. E cur cha nus laivan fingià cumanzar a suosdar, schi quaist homin müs ch'el culs öglins da müstaila davu seis schnatters ögliers piglia pro sa trocla da cedlas e la lavur cumainza, la lavur ans s-choda, infangua; i s'invlida chi's laiva insai suosdar. Quaist Gangale ha derasà nüvlas da bazils e seis schiöt pel pled rumantsch dvainta ad ögl vezzand ün schiöt da la brajada intera. Ün schiöt chi tschüffa. Gangale straglüscha cun l'intera fatscha mincha jada ch'el fa üna nouva scuvierta. Eu m'algord ch'el s'indreschiva dal pled «buttiglia da tinta». Eu бүt nan üna «culozza» a mez maisa. E Gangale — i manness pac ch'el am dess üna branclada! Ün tal plaschair til n'haja fat cun mia culozza. El nu pensa chi'd es mezdi, cha l'otra gliעד festina vers chasa a giantar. El viva da quaist rumantsch ch'el sto perscrutar ed imprendar amo meglder a cugnuoscher. El viva pel rumantsch e'l rumantsch viva in el.

Forsa in conseguenza da quel inscunter n'haja lura cumanzà sül seri cul agen album; a nodar quai ch'eu dudiva e legiaiva e'm paraiva nouv, important, attractiv forsa eir per oters. Ed apunta in quaist album laina sfögliar uossa ün mumaint e'ns fermar in ün pêr lös.

Ans fadimaina il prüm ün mumaint pro la pagina chi porta il titul «hapaxlegomena», quai vuol dir plects chi s'ha let o dudi be üna sulischma suletta jada. Pro quels plects nu güda da tour nan dicziunaris. I nu sun cuntgnüts i'ls dicziunaris. I nu güda nüglia, i restan hapaxlegomena! Sün quaista pagina legiast: Brasdar, s-chagn, speilà, cutitsch, pagliaun, basen, aratschesch, veschina, bar, parsieug, ratschè, malscuar, maluost, panaschè, cuzzaivel, cladoma, suaffat, malnus-chaivel, sümar, sdragliunà, intschiprià, sdarschià, inzucki,

mandra, ils vüdamaints, dar suda, pais-cha, eu nun ha *as-cha* sü per el etc. etc.

Laina avair malavita cha'l rumantsch ourasom quai as perda aint il tuorbel da las dalöntschezzas? Quai as perda mincha lingua. Mincha Tudais-ch varà chaschun d'imprender tudais-ch uschè lönch sco ch'el viva, premiss ch'el haja l'ümiltà da dar pro ch'üna lingua nu's posseda dal tuot sco chi's posseda magari ün chavagl o ün automobil. Eir quaists plets udits o lets be üna suletta jada am sun üna cumprova cha ma lingua viva, ch'ella müda fatscha e fuorma i'l cuors dal temp. I'm sun rampigns nüzzaivels per tschüffer cul man e grampar cul pè e cuntinuar plan mieu la rampignada incunter al piz.

Seguonda: Cur chi s'ha fat üna pitschna scuvierta lexicologica faja, s'inclegia, plaschair da bandunar il stüdi e'ls cudeschs e dad ir oura tras las giassas, dad ir magari pichand porta e dumperand: «Dschainvat eir Vo: As biadar, *baselgias* per putrets, faströgnar, agrajar, scumpichar, scurlinada, sfurlignada, pastuoira, charpaints?» I's sto far atenziun ingio chi's picha porta. Perche tscherta glied nun ha incletta. I manca il sensorium. Ma otra glied ha tant daplü incletta e paquetta oura in ün vair e nu vair mantunadas da delicatezzas. Eu vegn minchatant a l'asil chasa Puntota e, cur chi'd es insembel üna bella stüva d'glied, schi cumainz eu cun meis questiunari. L'avantag a l'asil es quel, ch'eu poss drizzar mas dumandas a medem temp a persunas da fich differents cumüns e ch'eu survegn da jadas eir ün ter mazzet da variantas e divergenzas in las respostas: «Na, nus nu dschain: «ir sül tombel», nus dschain: «ir in giomgias»; e nus: «ir a cumars», e nus: «ir sgliaglinond». — I dà mumaints cha la feivra dvainta epidemica; i dà lura eir oters mumaints cha tuot resta müt sco'l bügl süt, nempe cur ch'eu n'ha tendschü inavo massa zuond in l'istorgia e cha'ls plets ch'eu preschaint nu svaglian plü ingün rimbomb aint ils immaints da las persunas preschaintas. Tuot dà bel da cheu. L'inter vocabulari pauril — e quel es rich richischem — quel es amo vivaint. I basta tocker cun l'archet, schi las cordas cumainzan a tunar.

Tanter tuot la glied veglia chi ha vivü amo in ün muond net e s-chet rumantsch daja ün pèr veritabels «lexicons ambulants», persunas chi paressan be da t'avair spettà per cumanzar lura a gnir oura culla pomma; vairas *praderas* da rumantsch chi's banduna l'ultim cun

duos bellas fagottadas suot bratsch. Üna da quellas persunas eira *sar magister Daniel Peer p.m. da Tschlin*. Avant blers ans vaiva el collecziunà pel Dicziunari rumantsch grischun. Ma la schmagna da collecziunar in seis album rumantsch vaiva el mantgnü fin l'ultim. Quai chi d'eira sorprendent pro signur Peer eira, cun che facilità ch'el savaiva metter ün dat pled cha nus staivan discutand aint il güst context. El nun eira facil in imbarraz da formular be da pais üna frasa ed i's vaiva adüna l'impreschiun cha quaistas frاسas nu sajan be inventadas, ma redrodüttas our da la vita da sia memoria. A sar Daniel Peer n'haja dedichà in meis album rumantsch ün ter grand spazi. Eu dun qua ün pêr insais landroura: balastrar, ils barbers, tour baldanza, il cornal, la ciciergia, il cugnol, ils chantarels (üna malatia), charpunar, far dardus, il flöch, func, la fadögna, la furbella, far fracha, las gravinas, la girella, ün gialader, gof, il goffer, l'imbut, l'intschamp, imbrüdgjar, ir ad impocan, la lestra, il lejer, lahi oura, il mustard, notmal, la nuschüda, ils pilts, ils pezs = las roccas = minchülettas d'utuon, esser aint in la püzza, panaschà = mol clitsch, ün paluos-ch, putnodas, patügjar, rabir, il rottel, rabüs-char, ravagnar, üna fanestra spalarida = averta dal tuot = spartidunter, sguarar, il sfuondritsch, ils samperrcorns etc. etc. Per part sun quai plects ch'eu vaiva inscuntrà aint il dicziunari dad Oscar Peer. Be cha ün pled savura da palperi aint il dicziunari, nunessa, fin chi nu vain lura inchün e til sofla aint flà da vita. Quel talent exactamaing vaiva il magister Peer barmör.

Plünavant n'haja miss ad ir meis album rumantsch uschea, cha n'ha arsalvà üna pagina be a *raritats dad adjectivs*, ün'otra a *raritats adverbialas*, ün'otra a *möds da dir* ch'eu nu vaiva guera dudi, diversas paginas a las *specialitats da Scuol*, ün bel chantunin chi'm sta fich a cour es *dedichà* a la Val Müstair chi s'allontanescha ouramâ plü via e plü fich da meis sogiuorn (1954—58), chi'd es imperò adüna amo preschainta in meis spiert.

Cumanzain güsta cun *ün pêr baccuns jauers*: il saiver = la chalchaduoira, far biom, pagliaun cha = apaina cha, la pünchera, l'aishel, sumer = dovrar, rasücher, ietter, la visgnaunca, üna pieulada, sbrüschlent, ramiar, ün teal, ir adarum, ün graist, nots da quatterember, alber = bös-ch, ir in tschaf, ils chavrets, il babegl (Lü), il milermoler = il muliner = il splerin, l'asperla, las panitschas etc.

Id es vaira cha sper otras linguas nos rumantsch es plütosta pover dad *adjectivs*. Quai sarà ün'experiencia ch'ün magister fa salda in scoula. Id as rabaglia insembel però l'istess ün grand römbel d'adjectivs ed our da quel römbel laina uossa dudir üna partida: sazchaivel, malsazchaivel, nu-chaivel, apussaivel, cuzzaivel, vier-schel, madeschan, sgialzan, suaffat, tgnin = tal, chöntsch, s-chöntsch, präpi, tin, giagl, gravaditsch, maltschaplà, tscharissà, rimpicuni, svet, visper e fruotel, ün prä sdarschià da la bouda, güzli, brach, cuatschü, ardi, chancuoss, adattaivel, iert, zert, radiv, coz, schmuorvaditsch, cutitsch dumpf(?) bras-chü, buchs. Üna lingua sainza adjectivs dvainta maigra, sblacha, insusa. Quel chi voul scriver ün «rumantsch puolpà» (Andri Peer), quel sto ir in tschercha dad adjectivs ed el nu giarà in tschercha invanamaing. El nu mangla tendscher inavo fin pro'ls vegls, fin pro Bifrun, Champell e Lüza Papa.

Eir la paletta dals *adverbs* nun es in rumantsch dafatta bricha uschè pac culurida sco cha bliers forsa crajan. Tantplü cha quia s'avra lura la portetta vers ils möds da dir chi circunscrivan amo cun daplü originalità quai ch'ün sulet adverb forsa nu pudess exprimer sufficaintamaing. Dain ün tschüt aint in l'album: L'adverb *svelt* es forsa ün pa sblach e perquai noss padernuors han stübgia oura da tuotta sorts turnüras per dar daplü taimpra e culur a quaista banadida sveltezza: Ella es gnüda *sigls sigls* / l'es parti *be a fö viv*, / i s'han fats davent *a la sparazun* / *a sprun battü* / in plain spuizi / in tanta malura, / el giaiva da quai oura *cun vaira sgiarvitschs*. Per *dandettamaing* as poja eir dir: che chi nun es inaquella, ad ün trat impestand. Per *invidas* = da mal cour. Per *gugent* = da bun cour. — Per *suvent* = salda, pel main da che. — Bellas sun eir las differentas cumbinaziuns d'adverb + adjectiv, per exaimpel: Muor süt, put marsch, marsch pitoc, bletsch clitsch, tim precaut, stufi saz, vegl antic, sul sulet, rischaint nouv, stanguel mort, chüz zert, plain stachi etc. Quia sco dit s'avra la porta vers il curtin dals *möds da dir* e quai es üna da las grandas forzas da nos rumantsch. Eu am dumand eir adüna darcheu co chi sun nadas tuot quaistas tschientineras da bels dits, da cura e d'ingionder ch'els parschendan. Exaimpels: Per *fich cuntaint* dschaina: cuntaintun, cuntaint sco ün rai, esser in seis Segner. Per *vegl antic*: vegl sco l'an dal cuc / vegl sco la crappa d'Uina. *Fich lung* lung = sco l'an da la fam. Esser *fich malvis* = malvis

sco ün chan in baselgia. *Star pac bain* / tü stast sco ün chan in ün van.

Ed uossa es rivà il mumaint cha nus lain leger our da l'album rumantsch in davorouda e sainza ingün commentar *üna partida da möds da dir tipicamaing rumantschs*: Cun quel nun est ne a pè ne a chavagl; hoz ha'l fallà fö; hast vis, l'ha fat a resia da'm magliar!

quel lascha ir l'aura pels latschs; tü rivast eir ün bel di pro'l cromer da l'agl; gnanca scha füss stat dad or; tour il test in man; ir da man in marella = ir da vacha in vadella = ir da mê in pê; ir sur chavà giò; dir l'orma naira ad inchün; ir intuorn culla checla dal meil; dir las schubras virtüds ad inchün; esser mezdi mezzanot cun inchün; far murlas sco'l rai nar; büttar la chavazza; hoz vaiva'l üna glüna sco ün char fain; quel ha cumanzà ad ir pellas gondas; tour eclas per checlas; guardai chi vain Jon Pitschen; ne piz ne chantun = zist rabigl da la terra; ün bel di vain il barba Not eir per el; hoz t'hast lavà be cun aua sütta; l'ha dat seis bel scrign per üna suonda. Eu n'ha gnü ultimamaing l'artezza o la dischanza da s-chaffir svesa ün möd da dir e quai n'haja s-chaffi quaist möd da dir tras il sforz d'üna rima ch'eu tscherchaiva. Per dir *tuot insembel* n'haja dit in d'üna poesia «*quai es cut ed es cuzer*», damaja quai dadaint e quai dadoura, quai visibel e quai invisibel. Eu am dumand: Es hoz nossa lingua elastica avuonda d'incorporar sainza far strepits novas expressiuns?

Quel chi voul inultra arrondir seis s-chazi da plets rumantschs legiarà attentamaing e cun avantag ils scriptuors rumantschs, quels vegls, ma cun preferenza ils novs. Pro'ls vegls esa uschea, ch'els s'han distanziats agià massa ferm da nos temp. Che am güda da noudar pro Lüzza Papa trajatschient terms impreschiunants e bellischems, sch'els propa sun già sfuondrats e scha gnanca ils plü vegliuords da la chasa Puntota nu reagischan plü, cur ch'eu tils pronunzch. Ils poets tudais-chs nu cundischan lur prosa e lur lirica neir bricha cun spezchas da Walter von der Vogelweide e Hartmann von Aue. Neir nus Rumantschs nu das-chain ins-chürir noss texts cun avrir ils bavuns a *da tuotta sorts anacronissem*s. La lingua ouramâ es liada al temp. Bifrun es passà. Eir Papa es dalönch innan passà. I dumanda ün sensorium fich fin dad ün scriptur rumantsch per ch'el metta ils terms al dret lö. El sto cugnuoscher exactamaing ils cunfins. El nu das-cha stramantar seis legiaders. El nu das-cha amo main tils dischillusiunar cun far adöver d'ün rumantschet schmagrantà talmaing chi's vezza tras.

Güsta quaist problem ha dat dachefar als scriptuors rumantschs da Conradin de Flugi e Zaccaria Pallioppi davent. Peider Lansel, Rauch e Jon Guidon sun stats ils ruotters in Engiadina bassa. Andri Peer e Cla Biert han lura pudü dozar la raccolta. Lur ouvras chüsan pagina per pagina quaist dalet, ma eir quaist sen da respunsabilità pel singul vierv. Els tscherchan da modular quaist vierv e da modular tras el eir la lingua intera. Il rumantsch ha survgni cun quai ün nouv glüster ch'el lösch nu vaiva plü gnü. El es dvantà in ura tardiva lingua artistica, domes-chada, chi vibra in nüanzas e finezzas stilisticas. El es ardschiglia sül tuorn dal vaschler.

Eu adüj alche exaimpels lexicologics d'*Andri Peer*: rasegnaziun speilada, zierlas da tschiera, üna ritscha da poesias, dar agra, spuognar il simbol, ün tgnin cudesch, aestim = stima, manizzar, maguogliar, ögliada vaidruoglia, survgnir alch in vischdaglia, clomar ingüergias e vervas, scutond e maguogliond favellas confusas, act da delivrentscha, pröpias novellas, chattar tröv, ils tschainghels, il chavagl dà leivas zacuossas, as sfümar, naiv stagna, naiv gravadi-tscha, naiv vierschla, ün lö vierschel d'urdegns, il sprivantagl, l'uclan, sinar, tatuar, romifichar, schlenguar, fladunar, schmorvar, la tuta blaua, la vadaglia, ils tops, fuonds da chadretschs, ils cheu d'fö, cutitsch, müervi.

Eu adüj alch exaimpels lexicologics da Clà Biert: trar ils corns, süllas tschenglas choman chamuotschs, sü per vias staina üna minuta, far nüglia mal futrascha, dar sgiargiats, as esser maluost, turmantar plü da cuzzaivel, splecha scuzzarlana ch'ell'es üna, avair muschina, ün tign canera, in plain spuizi, avair il sguign, il buolch, s-chaluozzas da ragisch gibus, las lettadas dal tassegl, i floccan dal zuos-ch, tuot va planet a s-chartatsch, ir scurragiond, üna gniffuna chi gess sü set giallinas ed ün gial, glisch e net, mez e möd, nagliess, gulard, il serratsch, la flöna, la trembladuoira, ir ad amal, clafchajar, esser imbarblà, il clavadigl, schlercunas, rasinar, trabüttar, sgiarbizi, starlitschà giò pel let, püppa da majoula, fuolgiar, ualgiar.

Malavita il dicziunari Oscar Peer nu dà informaziun d'üna buna part da quaists terms specials bricha. Oscar Peer s'ha restrit per forza, uschigliö seis dicziunari, invezza da restar manaivel e dovrabel pel pövel ladin, füss dvantü ün cudaschüffel per specialists, e quai nu d'eira l'intenziun. Uossa però es la situaziun quella, cha sch'eu less propa chablar oura che chi voul dir p. ex. *cuzzaivel* o *cutitsch*, schi

nu daja otra letta co dumandar quai a Biert o a Peer svesa. Gnanca il DRG nu dà lasupra spiegaziun. Blers s'agitan, cur chi stan davant ils set sagels e cha'l cudesch nu's riva in ingüna maniera bricha. Eu, per mai, n'ha dalet eir da quels blerischems terms, dals quals eu per intant sa be chi sun rumantschs, ma che chi significhan nu saja dir! Üna enclava da lingua estra in mia lingua da la mamma! Eu nu'm turpai da quaista enclava. Eu nu resaint sco üna dischonur da dar pro ch'eu sun strada fand, ch'eu n'ha d'imprender inavant rumantsch. Eu vez amo la fatscha straglüschaina dal professor Gangale, cur ch'el nodai va sün sa cedla «*culoza*.»

